

„Dušek rád přijal každého, kdo se na jeho sbírky přišel podívat a se z nich poučit. Když tu ukazoval všem tu krásu a nádheru, rozsah a hloubku vědeckých pracovních hodnot, nebyla v jeho zjevu ani stopa pýchy, ba ani sebevědomí, jen tichá radost člověka, který vidí, že působí druhému potěšením a že mu pomáhá v jeho díle, že pomáhá tvořit vyšší hodnoty.“

Z řeči Kamilla Reslera na pohřbu Bohuslava Duška 20. června 1957

Na tomto hřbitově, v hrobě rodiny své první manželky (s nápisem „Jan Elis, čestný občan strachujovský“) našel místo svého posledního odpočinku

BOHUSLAV DUŠEK

sběratel, bibliofil a mecenáš

23. listopadu 1886 – 17. června 1957

Bohuslav a Hermína Duškoví (foto z roku 1952)

Svou sběratelskou činností zachránil významnou část českého kulturního dědictví. Jejím velkorysým darováním národním kulturním institucím se spolu se svou manželkou Hermínou přičinil k velkým mecenášům Národního muzea, kteří se zasloužili o obohacení jeho sbírek.

Bohuslav Dušek se narodil v Praze v rodině kotlářského mistra. Měl pět sourozenců a kromě něj vynikli ještě jeho dva bratři – Cyril Dušek (1881–1922), novinář a politik, patřil k nejbližším spolupracovníkům T. G. Masaryka a po vzniku Československé republiky se stal vyslancem ve Švýcarsku a Egyptě. Druhý bratr Bořivoj Dušek (1890–1930) dosáhl též významného postavení jako finanční atašé československého vyslanectví v Paříži a vrchní finanční komisař ministerstva zahraničních věcí.

Bohuslav vystudoval Československou akademii obchodní v Praze a roku 1903 nastoupil do Živnostenské banky. Stal se zde disponentem a v bance setrval až do odchodu do penze. Po první světové válce, již se účastnil v armádě jako četař, byla jeho kariéra ohrožena stávkou bankovních úředníků. Protože odmítl stát se stávkokazem, byl roku 1921 z banky propuštěn. Později byl však znovu přijat a v roce 1936 se stal prokuristou.

V roce 1921 se Dušek oženil s Vlastou Elisovou, s níž prožil ve šťastném, ale bezdětném manželství 27 let. Sběratelská činnost byla od mládí jeho životní láskou a radostí – většinu svých příjmů vydal na nákup knih, archiválií a starožitností. Postupem času získal Dušek pověst solidního sběratele a odborníka na literaturu, dějiny a výtvarné umění.

Jeho sběratelské úsilí bylo odměňováno získáním řady unikátů – například se mu podařilo koupit dva zápisníky Boženy Němcové nebo unikátní sešitové vydání její *Babičky* se zachovalými obálkami.

Duškovou největší láskou byla česká literatura. Jeho sbírka obsahuje například soubor tisků děl Jana Amose Komenského s řadou amsterodamských vydání nebo téměř úplný soubor české i slovenské obrozenské literatury až do 60. let 19. století, většinou v prvních vydáních. Dušek byl též dlouholetým aktivním členem Spolku českých bibliofilů.

Archivní sbírky Bohuslava Duška tvoří písemné památky na velké osobnosti naší i světové kultury, zejména jejich korespondence, tiskový a obrazový materiál pražských divadel a soubor příležitostných tisků.

Bohuslav Dušek se věnoval i sbírání obrazů – jeho sbírka je považována za nejkrásnější soukromou obrazárnu českých malířů 19. století s díly Navrátila, Chittussiho, Alše, Slavička, Preislera a Švabinského. Dušek ještě vytvořil rozsáhlou sbírku kreseb a grafických listů. Sbíral uměleckoprůmyslové předměty, lidovou a zejména habánskou keramiku z našeho území, české sklo a porcelán.

Fajánsová mísa s Beránkem božím. Habánská dílna, Slovensko, 1691 (Uměleckoprůmyslové museum v Praze)

Dušek neshromažďoval knihy, archiválie a umělecké předměty pro jejich finanční hodnotu, nechtěl jimi znásobit své jmění a nespekuloval s nimi. Své sbírky považoval za součást národního kulturního dědictví, ochotně je zpřístupňoval ke studiu a půjčoval na výstavy. Ještě za svého života věnoval řadu cenných předmětů Národnímu muzeu.

V roce 1948 zemřela paní Vlasta Dušková. Za čtyři roky se Bohuslav Dušek oženil s její sestřenicí Hermínou Teplou, v níž našel jako u své první ženy vzdělanou spolupracovnici, která sdílela jeho sběratelské záliby a pomáhala mu v péči o sbírky.

Poslední období svého života v těžkých padesátých letech prožil Dušek v obavách o osud svých sbírek. Jeho přáním bylo, aby byly uloženy v Národním muzeu, a ve své závěti také Národnímu muzeu vyhradil předkupní právo. Sbírký mu naštěstí zůstaly zachovány až do jeho smrti v Praze 17. 6. 1957.

Paní Hermína Dušková po svém odchodu do důchodu roku 1967 třídila a sepisovala manželovy sbírky, až nakonec v roce 1977 věnovala Národnímu muzeu podle manželova přání a k uctění jeho památky dar nesmírné hodnoty – všechny jeho sbírky knižní, rukopisné a archivní. Umělecké předměty darovala Národní galerii a Uměleckoprůmyslovému muzeu v Praze.

Ušlechtilý a velkorysý čin manželů Duškových je trvale zapsán v dějinách českého mecenášství a vyzývá i dnes k nezištnému a obětavému zachraňování našich kulturních hodnot.

PhDr. Eva Ryšavá

Původní sešitové vydání *Babičky* Boženy Němcové z r. 1855 (Národní muzeum)